

*Ващенко Ю. В.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри
адміністративного права,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ПОДАТКОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ЗА ПОДАТКОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Податкове стимулювання як дієвий метод державної підтримки енергозбереження та енергоефективності застосовується у багатьох зарубіжних країнах. В Україні можливість застосування цього способу передбачена у законодавстві у сфері енергозбереження (передусім у ст. ст. 11, 16 Закону України «Про енергозбереження») та у податковому законодавстві.

Податковим кодексом України (далі – ПКУ) передбачено ряд заходів податкового стимулювання енергозберігаючих та енергоефективних заходів. Зокрема, податкові пільги передбачені в межах справляння податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість, земельного податку, збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію.

Так, згідно з п. 197.16 ст. 197 ПКУ стимулювання енергозбереження та енергоефективності передбачене в межах механізму справляння податку на додану вартість. Зокрема, від оподаткування звільняються операції із ввезення на митну територію України устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, енергозберігаючого обладнання і матеріалів, засобів вимірювання, контролю та управління

витратами паливно-енергетичних ресурсів, обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії (п. 197.16.1).

Зауважимо, що податкове стимулювання енергозберігаючих та енергоефективних заходів у межах механізму справляння податку на додану вартість було передбачено і у п. 5.18 ст. 5 Закону України «Про податок на додану вартість» (далі – Закон про ПДВ), який втратив чинність з набуттям чинності ПКУ. Однак у формулюванні зазначеної податкової пільги у Законі про ПДВ та в ПКУ наявні певні відмінності, на які звертаємо увагу.

По-перше, у Законі про ПДВ передбачено звільнення від оподаткування операцій з ввезення на митну територію України устаткування, яке працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії, та матеріалів, устаткування та комплектуючих, що використовуються для виробництва устаткування, яке працює на нетрадиційних та поновлюваних джерелах енергії. Натомість у ПКУ від оподаткування звільняються операції з введення на митну територію України устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії, та матеріалів, устаткування, комплектуючих, що використовуються для виробництва устаткування, яке працює на відновлюваних джерелах енергії.

Термін «нетрадиційні та поновлювані джерела енергії» вживається у законах України «Про енергозбереження», «Про теплопостачання», ряді інших нормативно-правових актів. Термін «відновлювані джерела енергії» використовується у Законі України «Про альтернативні джерела енергії». Згідно зі ст. 1 Закону України «Про енергозбереження» нетрадиційні та поновлювані джерела енергії визначено як джерела, що постійно існують або періодично з'являються в навколишньому природному середовищі у вигляді потоків енергії Сонця, вітру, тепла Землі, енергії морів, океанів, річок, біомаси. Відповідно до ст. 1 цього Закону альтернативні джерела енергії – відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія, енергія біомаси, газу з органічних відходів, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів та вторинні енергетичні ресурси, до яких відносять доменний та коксівний гази, газ метан дегазації вугільних родовищ, перетворення скидного енергопотенціалу технологічних процесів. У Законі України «Про альтернативні джерела енергії» спочатку використовувався термін «поновлювані джерела енергії». Однак зазначений термін

не відображав зміст цього поняття, який передбачено, зокрема, законодавством Європейського Союзу. У зв'язку з цим Законом України № 601-VI від 25.09.2008 р. термін «поновлювані джерела енергії» було замінено терміном «відновлювані джерела енергії». Виходячи із зазначених вище законодавчих визначень термінів «нетрадиційні та поновлювані джерела енергії» та «відновлювані джерела енергії», останній термін охоплює зміст і попереднього. У зв'язку з цим відмінності у формулюванні ПКУ та Закону про ПДВ у цьому випадку є суто редакційними.

По-друге, у Законі про ПДВ передбачено звільнення від оподаткування операцій з ввезення на митну територію України обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива, крім біологічних видів палива, а також матеріалів, устаткування та комплектуючих, що використовуються для виробництва устаткування, яке виробляє альтернативні види палива, крім біологічних видів палива. У ПКУ визначено, що звільняються від оподаткування операції з ввезення на митну територію України обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для виробництва енергії з відновлюваних джерел енергії, а також матеріалів, устаткування, комплектуючих, що використовуються для виробництва матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, які будуть використовуватися у виробництві альтернативних видів палива або виробництві енергії з відновлюваних джерел.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про альтернативні види палива» альтернативні види палива – тверде, рідке та газове паливо, яке є альтернативою відповідним традиційним видам палива і яке виробляється (видобувається) з нетрадиційних джерел та видів енергетичної сировини. До біологічних видів палива (біопалива) у цьому Законі віднесено тверде, рідке та газове паливо, виготовлене з біологічно відновлювальної сировини (біомаси), яке може використовуватися як паливо або компонент інших видів палива. Згідно зі ст. 3 вказаного Закону паливо визначається альтернативним, зокрема, якщо воно повністю виготовлене (видобуте) з нетрадиційних та поновлюваних джерел і видів енергетичної сировини (включаючи біомасу) або є сумішшю традиційного палива з альтернативним, вміст якого має відповідати технічним нормативам моторного палива.

Ураховуючи зазначене, біопаливо також належить до альтернативних видів палива. Таким чином, відповідно до ПКУ від оподатку-

вання звільняються і операції з ввезення на митну територію України обладнання та матеріалів для виробництва альтернативних видів палива (у тому числі біопалива), а також матеріалів, устаткування, комплектуючих, що використовуються для виробництва матеріалів, сировини, устаткування та комплектуючих, які будуть використовуватися у виробництві альтернативних видів палива (у тому числі біопалива). Це означає, що звільнення від оподаткування, передбачене вказаним пунктом ПКУ, поширюється на більш широке коло операцій, порівняно із Законом про ПДВ.

По-третє, Законом про ПДВ було передбачено, що перелік та обсяги відповідних товарів встановлюються Кабінетом Міністрів України, тоді як ПКУ передбачено, що Кабінет Міністрів України встановлює лише перелік таких товарів, проте із зазначенням кодів УКТ ЗЕД (Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності).

Таким чином, ПКУ передбачено податкове стимулювання імпорту товарів, які сприяють підвищенню енергозбереження та енергоефективності. Проте законодавцем передбачено суттєві обмеження для застосування цієї пільги. Так, зазначене податкове звільнення надається за умови, що такі товари використовуються платником податку для власного виробництва та ідентичні товари з аналогічними якісними показниками не виробляються в Україні.